Valiokunnan lausunto MmVL 28/2017 vp─ E 34/2017 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 2021-

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 2021- (E 34/2017 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Valtioneuvoston selvitys: Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 2021- (E 34/2017 vp): Maa- ja metsätalousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä EJ 32/2017 vp — E 34/2017 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 18/2017 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 24/2017 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies, yksikön päällikkö Satu Keskinen, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Ahti Hirvonen, maa- ja metsätalousministeriö
- professori Jyrki Niemi, Luonnonvarakeskus
- maatalousjohtaja Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valmis
5.1

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2017 vp

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

EJ 32/2017 vp

Tässä E-jatkokirjeessä täydennetään E-kirjeessä (E 34/2017 vp) esitettyjä näkemyksiä EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistuksesta, Suomen alustavista kannoista siihen ja vaikuttamisesta EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen. Tarkoituksena on vielä myöhemmässä vaiheessa arvioida vaikuttamisen painopisteitä ja rahoitusta kokonaisuutena. Tulevaan rahoituskehyskauteen kohdistuvat rahoitusehdotukset, ml. mahdolliset lisäysehdotukset käsitellään ja niihin otetaan kokonaisuudessaan tarkemmin kantaa sitten, kun on saatu komission ehdotukset tulevaksi rahoituskehykseksi.

Komissio järjesti keväällä 2017 julkisen kuulemisen YMP:n tulevaisuudesta. Vastaajat halusivat yleisesti säilyttää yhteisen maatalous- ja maaseutupolitiikan. YMP:llä katsottiin olevan EU-tason lisäarvoa mm. ruokaturvan ylläpitämisessä, sisämarkkinoiden toimivuuden takaamisessa ja ympäristönsuojelun edistämisessä. Uudistusta koskeva komission tiedonanto julkaistaan 29.11.2017 sisältäen vaihtoehtoja tulevan politiikan sisällöstä.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut YMP:n uudistusta käsittelemään laajan strategiaryhmän sekä ohjausryhmän, joissa uudistuksen valmistelua seurataan ja Suomen kantoja valmistellaan. Maatalouspolitiikan uudistamisessa otetaan huomioon myös hallituksen ruokapoliittinen selonteko, joka annettiin eduskunnalle 9.2.2017. Se on hallituksen visio ruokaketjusta vuodelle 2030. Vision mukaan vuonna 2030 suomalaiset kuluttajat syövät kestävästi ja eettisesti tuotettua kotimaista, maukasta, terveellistä ja turvallista ruokaa.

Keskeinen haaste on, miten YMP pystyy takaamaan maataloustuottajille riittävän tulotason, mikä takaa ruoantuotannon jatkumisen. Suomessa tuotantokustannukset ovat korkeat ja satomäärät jäävät mataliksi pohjoisten tuotanto-olojen vuoksi. Maatalouden markkina- ja tuotannolliset riskit ovat kasvaneet, kuten ilmastonmuutoksen myötä voimistuvat sään ääri-ilmiöt ja kasvanut riski mm. eläin- ja kasvitautien leviämisestä. Nykyinen YMP on monimutkainen kokonaisuus ja yksinkertaistamisen tarve on todettu niin EU:n tasolla kuin kansallisestikin. Tilakoon kasvu on parantanut erityisesti työn tuottavuutta, mutta siitä huolimatta maataloudesta saatavat tulot ovat laskeneet suhteessa nopeammin kuin maatalouden työllisten lukumäärä. Tilakoon nopealle kasvulle ovat esteenä mm. Suomen pienet peltokuviot, pellon vähäinen osuus maapinta-alasta sekä maatalouden pääomavaltaisuus.

Maataloustuotannon tukemiseen ja maaseudun kehittämiseen tarkoitetun EU-rahoituksen osuus on EU:n rahoituskehyksissä asteittain alentunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuotta 2020 koskevassa kehyksessä maatalouden ja maaseudun kehittämisen osuus on noin 36 %. Rahoituskehyksen luonnonvaroja koskevan otsakkeen 2 osuus Suomen saamista EU-tuloista kuluvalla kaudella on keskimäärin runsaat 860 milj. euroa vuodessa. Otsakkeen 2 osuus on noin 65—70 % kaikista kuluvan kauden EU-tuloista Suomelle.

Etelä-Suomen kansallinen tukijärjestelmä oli komission kanssa käydyissä neuvotteluissa poliittisesti erittäin vaikea kysymys EU-jäsenyyden alusta vuoden 2015 muutokseen asti, jolloin entiset kansalliset tukijärjestelmät sisällytettiin EU-asetusten alle. Vastaavasti sokerin osalta EU-asetuksessa Suomelle on myönnetty mahdollisuus maksaa kansallista tukea tuotannon jatkumisen tueksi. Seuraavassa uudistuksessa tämä kokonaisuus joudutaan neuvottelemaan uudelleen.

Valtioneuvoston kanta

Suomen lähtökohtana tuleviin neuvotteluihin on, että yhteistä maatalouspolitiikkaa uudistettaessa tulee huomioida uuteen rahoituskehykseen kohdistuvat paineet ja kokonaistason aleneminen Iso-Britannian EU-eron seurauksena. Jotta EU voi vastata maatalouden haasteisiin, esimerkiksi maataloustuotannon kannattavuuden parantamiseen, ympäristönsuojeluun, ilmastonmuutoksen torjuntaan ja siihen sopeutumiseen, bioenergian tuotantoon ja maaseutualueiden elinvoimaisuuden ylläpitämiseen sekä sisämarkkinoiden toiminnan turvaamiseen, EU:n yhteinen rahoitus on tarpeen. EU-rahoitus maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen tulee pitää niille asetettujen tavoitteiden edellyttämällä tasolla.

Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisuuden osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet maatalouden harjoittamiselle ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenmaihin.

On tärkeää, että toimintaedellytysten niin vaatiessa maataloutta on jatkossakin mahdollista tukea myös kansallisesti. Suomen tulee voida maksaa edelleen ns. 141-tukeen liittyviä tuotantosidonnaisia tukia ja EU:n yhteisen lainsäädännön mukaisia kansallisia tukia, jotka liittyvät sika- ja siipikarjatalouden, kasvihuoneiden, sokerintuotannon ja porotalouden tukemiseen. Yhteisen maatalouspolitiikan II pilarin rahoituksella on huomattava merkitys maaseutualueiden tasapainoiselle kehittämiselle erityisesti Suomessa, joten sen rahoitus on turvattava, I pilarin rahoituksen ohella. Maaseudun kehittämisrahoituksella on myös suuri merkitys Suomen nettomaksuasemaan saantomme ylittäessä selvästi maksuosuutemme.

Suomen mukaan tulevalla kaudella yksi II pilarin varojen jakokriteeri jäsenmaiden välillä tulee olla osoitettu kyky ohjelmien tehokkaaseen toimeenpanoon.

Suomi katsoo, että maataloudessa on erityisen tärkeää rahoituksen ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys. Siksi rahoituskehyskauden pituus on maataloussektorilla olennainen tekijä.

Suomi näkee, että mikäli maatalousmenojen tasoa joudutaan alentamaan, niin kansallinen osarahoitus voisi auttaa säilyttämään tukien reaalisen tason tuensaajien näkökulmasta. Sen tulisi olla pakollista jäsenmaille, jotta kilpailu sisämarkkinoilla ei vääristy.

Suomi suhtautuu myönteisesti tähän vaihtoehtoon edellyttäen, että Suomen kaltaiset epäsuotuisat alueet rinnastetaan vuoristoalueisiin vastaavien olosuhteidensa johdosta. Suomessa myös I pilarin tuotantoon sidottujen tukien merkitys on suuri. Ne edesauttavat aktiivisen tuotannon ylläpitämistä tietyillä tuotantosektoreilla, kuten maidolla, naudanlihalla, lammas- ja vuohituotannossa sekä tietyillä peltokasveilla.

Toinen maanviljelijöiden tulonmuodostuksen kannalta keskeinen tuki Suomessa on II pilarin epäsuotuisten alueiden tuki. Suomen mukaan nykyinen malli, jossa tukea voidaan kansallisesti osarahoittaa, tulee ehdottomasti säilyttää. Monimuotoisen tuotannon ylläpito yhteisön kaikilla alueilla, mukaan lukien hankalammilla tuotantoalueilla, on tärkeä näkökulma tulevalle politiikkauudistukselle niin Euroopassa kuin Suomessa.

Maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenmaissa, ja hallitus kiinnittää erityistä huomiota suomalaisen ruuantuotannon tulevaisuuden turvaamiseen.

Suomi katsoo, että on tärkeää ylläpitää laaja valikoima mahdollisia keinoja ja taloudellisia resursseja, jotta komissio voi toimia kriisitilanteissa. Kuitenkin nykyisenkaltainen kriisivaraus ei tarjoa toimivaa ratkaisua maatalouden markkinakriisien hallintaan, sillä sen toimeenpano on ollut joustamaton ja monimutkainen. Suomen näkökulmasta ennakolta tehtävä riskien ehkäiseminen on kustannustehokkainta. Suomen määrätietoinen kasvi- ja eläintautien vastustaminen sekä esimerkiksi viljelijöiden tieto- ja taitotason paraneminen ovat olennainen osa riskinhallinnan kokonaisuutta.

Suomi katsoo, että YMP:n luoma turvaverkko, erityisesti suorat tuet ja markkinatoimenpiteet, takaavat viljelijöille tietyn tulotason myös riskien realisoituessa. Lisäksi täsmällisiin jäsenmaakohtaisiin tai alueellisiin tarpeisiin Suomen näkökulmasta vastattaisiin paremmin II pilarin maaseudun kehittämisohjelman sisällä toteutettavin toimenpitein, kuten vakuutusjärjestelyin. Myös viljelijöiden muodostamilla ryhmillä, esimerkiksi osuuskunnilla tai tuottajaorganisaatioilla, voisi olla jatkossa enemmän EU:n osittain tukemia tai säädösperustaisia välineitä käytettävissään suojatakseen viljelijöitä suurilta hintavaihteluilta.

Suomi näkee tärkeänä kehittää paremmin toimivaa elintarvikeketjua. On tärkeää kehittää maanviljelijöiden neuvotteluvoimaa ja puuttua epäterveisiin kauppatapoihin, jotta he voivat saada oikeudenmukaisen osan ketjun arvonlisästä. Kilpailun sääntöjä täytyy selkeyttää maanviljelijöiden yhteistyön helpottamiseksi markkinoilla. Suomi kannattaa ruoan alkuperätiedon selkeyden ja saatavuuden parantamista, koska kuluttajat pitävät elintarvikkeiden alkuperätietoja tärkeinä.

Suomen mukaan on tärkeää, että yhteisellä maatalouspolitiikalla vastataan myös ympäristöhaasteisiin. Suomi pitää kannustimien tarjoamista ympäristö- ja ilmastotoimien toteuttamiseen tehokkaampana ja vaikuttavampana lähtökohtana kuin lainsäädännöllisiä velvoitteita. Suomi katsoo, että ympäristö- ja ilmastotoimenpiteitä tulisi vahvistaa nykyisestä ja se olisi parhaiten toteutettavissa II pilarin rahoituksen vahvistamisen sekä tukijärjestelmän yksinkertaistamisen kautta. Suomi ehdottaakin yksinkertaistamiskeinona perustuen ja viherryttämistuen sekä eräiden täydentävien ehtojen kriteerien yhdistämistä uudeksi ns. kestävän tuotannon tueksi. Sen vaatimukset koostuisivat sekä yhdistetyistä että muokatuista yhdistettävien tukien elementeistä sekä joukosta ilmastoon, maaperään ja ympäristöön liittyviä vaatimuksia, joista jäsenmaat voisivat valita olosuhteisiinsa sopivimmat toimet.

Suomi katsoo, että tulevan politiikan täytyisi myös taata maatalouden jatkuvuus sekä investointien avulla että tarjoamalla nuorille viljelijöille tukea maaseutualueilla. Tulisi pohtia maksimiikärajojen käyttöönottamista tuen saannin ehtona, jotta tukea voitaisiin kohdistaa aktiivisille tuot-

tajille ja jotta sukupolvenvaihdoksia voitaisiin edistää. Lisäksi mahdollisuuksia osittaiseen tai vaiheittaiseen sukupolvenvaihdokseen tulisi kehittää.

Suomi näkee rahastojen synergian lisäämisen kannatettavana mahdollisuutena, jos nykyinen II pilarin laaja toimenpidevalikoima ei sen seurauksena supistuisi. Esimerkiksi Suomessa maaseudun kehittämisohjelman kautta on onnistuneesti tuettu myös tilojen ja yritystoiminnan monipuolistamista. Ilman kyseistä toimenpidettä maaseutuelinkeinot voivat yksipuolistua ja siten maaseutualueiden elinvoima heiketä.

Suomelle on tärkeää, että yksinkertaistamistavoitteet etenevät konkreettiseksi sisällöksi yhteistä maatalouspolitiikkaan koskeviin lainsäädäntöehdotuksiin. Maaseudun kehittämisohjelman toteuttamista ja valvontaa tulee keventää ja keskittyä EU-tasolla strategisen tason asioihin eikä toimenpiteiden pieniin yksityiskohtiin. Tämä keventäisi niin tuen saajiin kuin hallintoon kohdistuvaa hallinnollista taakkaa.

Suomi katsoo, että yksi tukijärjestelmän yksinkertaistamisen vaihtoehto on tukioikeusjärjestelmän lopettaminen. Lisäksi sanktioiden olisi oltava nykyistä paremmin suhteessa rikkeen tasoon.

Jäsenvaltioilla tulisi olla subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti enemmän valtaa päättää mm. valvonnan yksityiskohdista, määristä ja riskipainotteisuudesta. Myös täydentävien ehtojen lakisääteisten hoitovaatimusten pitäisi sisältää vain tärkeimmät ja selkeimmät maatalouden harjoittamiseen liittyvät vaatimukset ja niitä pitäisi valvoa arvioimalla tiettyjen perusindikaattorien täyttymistä. Lisäksi Suomi katsoo, että valvonnasta täytyisi tehdä enemmän riskiperusteista. Tulevan kauden tukiehtojen tulee olla valvottavissa kustannustehokkaasti uudella digitaalisella teknologialla.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Valiokunta toteaa, että EU:n tuleviin rahoituskehyksiin liittyvät kysymykset nivoutuvat kiinteästi yhteen EU:n tulevaan maatalouspolitiikkaan. Rahoituskehyksissä kyse on ennen kaikkea EU:n budjettirahoituksen kokonaismäärästä ja sen kohdentamisesta eri tarkoituksiin. Tuleva rahoituskehyskausi ajoittunee vuosille 2021—2026. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maatalouspolitiikan ja monivuotisen rahoituskehyksen neuvottelut joudutaan tekemään samaan aikaan Brexit-neuvottelujen rinnalla. Iso-Britannia on sekä EU:n että yhteisen maatalouspolitiikan nettomaksaja, joten maan eroaminen unionista aiheuttaa painetta ennestään lujilla olevaa EU:n talousarviota kohtaan. Tulee huolehtia riittävästä rahoituskehyksestä, jotta maatalouden tavoitteet voivat toteutua mahdollisimman hyvin.

Valiokunta korostaa sitä, että Suomen maa- ja elintarviketalouden toimintaedellytyksiin EU:n maatalouspolitiikalla ja sen kautta maksettavilla tukimuodoilla on erittäin suuri vaikutus. Tuen merkitys maatalouden tulonmuodostuksessa on Suomessa selvästi suurempi kuin muissa EU-maissa, sillä satotaso on alhainen ja tuotantokustannuksemme ovat luonnonolosuhteiden vuoksi markkinahintoja korkeammat. Vuonna 2016 tukien kokonaismäärä oli lähes kaksi miljardia eu-

roa, mikä vastaa noin kolmannesta maatalouden kokonaistuotosta. EU:n rahoittamien ja EU:n osaksi rahoittamien tukien osuus on ollut viime vuosina noin 70 prosenttia maatalouden saamasta kokonaistuesta. Siksi menestyminen EU:n maatalouspolitiikassa on jatkossakin välttämätöntä suomalaiselle maa- ja elintarviketaloudelle. Menestymisellä on suora yhteys myös Suomen nettomaksuasemaan, koska EU-budjetin luonnonvaroja koskevan otsakkeen 2 osuus on noin 65—70 prosenttia kaikista kuluvan ohjelmakauden EU-tuloista Suomelle. Suomi saa EU-tuloja kuluvalla kaudella otsakkeen 2 kautta keskimäärin runsaat 860 milj. euroa vuodessa.

Valiokunta toteaa, että EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa tulee jatkossakin huolehtia siitä, että ruoantuotanto on mahdollista kaikkialla EU:ssa. Valiokunta korostaa, että EU-rahoituksen ja kansallisen osarahoituksen tulee pystyä varmistamaan riittävät varat maatalouspolitiikan toteuttamiseen ja kannattavan maataloustuotannon harjoittamiseen. Suomen tulee tavoitella yhteisen maatalouspolitiikan osalta mahdollisimman suurta saantoa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikka tilakoon kasvu on maassamme parantanut erityisesti työn tuottavuutta, maataloudesta saatavat tulot ovat kuitenkin laskeneet suhteessa nopeammin kuin maatalouden työllisten lukumäärä. Tilakoon nopealle kasvulle ovat esteenä mm. Suomen pienet peltokuviot, pellon vähäinen osuus maapinta-alasta sekä maatalouden pääomavaltaisuus.

Yhteisen maatalouspolitiikan on pystyttävä takaamaan maataloustuottajille riittävä tulotaso, jotta omalla monipuolisella tuotannolla pystymme Suomessa vastaamaan nykypäivän kuluttajien odotuksiin laadukkaasta, turvallisesta ja lähellä tuotetusta ruoasta. Oma ruoantuotanto on myös ensiarvoisen tärkeä asia huolehdittaessa sisäisestä turvallisuudestamme ja varauduttaessa mahdollisten ulkoisten syiden seurauksena syntyviin kriisi- tai poikkeustilanteisiin. Kotimaisen laadukkaan, kohtuuhintaisen ja riittävän raaka-aineen saanti on myös suomalaisen elintarviketeollisuuden toiminnan perusedellytys. Jos teollisuus joutuu tulevaisuudessa turvautumaan yhä eneneväs-sä määrin ulkomaiseen raaka-aineeseen, siirtyvät jalostustoiminnotkin työpaikkoineen vähitellen Suomen rajojen ulkopuolelle, minkä seurauksena Suomesta tulee elintarvikehuollossa hyvin riippuvainen tuonnista.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että EU:n maatalouspolitiikkaa on uudistettu portaittain vuodesta 1992 alkaen ja tuotantomäärään sidoksissa olleesta hintatuesta on siirrytty vähitellen hehtaariperusteiseen tilatukeen. Tuen tason määrittävät kuitenkin edelleen historiaan perustuvat sopimukset. Tilatuen taso on korkein niissä vanhoissa jäsenmaissa, joissa oli korkeimmat viljan hehtaarisadot ennen politiikkauudistusten aloittamista vuonna 1992. Esimerkiksi Hollannissa tulotuki hehtaarilta on edelleen historiallisista syistä yli kaksi kertaa niin suuri kuin Romaniassa. EU:n maatalouspolitiikan I pilarin hehtaaritukien tasaaminen jäsenmaiden välillä ei kuitenkaan vaikuttaisi käytännössä Suomeen, koska Suomen hehtaarituki on EU:n keskitasoa. Suomen kannalta ratkaisevaa on sitä vastoin II pilarin ympäristötuen ja luonnonhaittakorvauksen jatkuvuus. II pilarin tukien osuus on Suomessa moniin muihin EU-maihin verrattuna suurempi ja kyseisillä tuilla on suuri merkitys maatalouden kokonaistulonmuodostuksessa.

Valiokunta toteaa, että Suomen maatalouden kannalta keskeistä uudistuksessa on EU:n rahoittamien tukien kokonaistaso, maatalouspolitiikan eri pilareiden välinen painotus ja tuotantosidonnaisten tukien maksamisen mahdollisuudet myös vuoden 2020 jälkeen. Tuotantosidonnaisilla tuilla on suuri merkitys Suomessa. Ne edesauttavat aktiivisen tuotannon ylläpitämistä tietyillä tuotantosektoreilla, kuten maidolla, naudanlihalla, lammas- ja vuohituotannossa sekä tietyillä

peltokasveilla. Suomi saa nykyisin maksaa lähes 20 prosenttia EU:n I pilarin suorista tuista tuotantoon sidottuina.

Sisällöllisesti keskeisiä kysymyksiä

Valiokunta painottaa erityisesti jäljempänä esitettäviä näkökohtia.

EU:n maataloustuotannon päätavoitteena tulee olla ruoantuotannon varmistaminen. Voidakseen vastata maatalouden haasteisiin, esimerkiksi maataloustuotannon kannattavuuden parantamiseen, ympäristönsuojeluun, ilmastonmuutoksen torjuntaan ja siihen sopeutumiseen, bioenergian tuotantoon ja maaseutualueiden elinvoimaisuuden ylläpitämiseen sekä sisämarkkinoiden toiminnan turvaamiseen, EU:n yhteinen rahoitus on tarpeen. On otettava myös huomioon, että EU:n tuotantostandardit nostavat tuotantokustannuksia ja vaikeuttavat kilpailua EU:n ulkopuolelta tulevan tuonnin kanssa. EU-rahoitus maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen tulee pitää niille asetettujen tavoitteiden edellyttämällä tasolla. Edellä on jo todettu, että Suomen tulee tavoitella yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisuuden osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, koska luonnonolosuhteet maatalouden harjoittamiselle ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenmaihin.

Maataloutta tulee voida jatkossakin tukea myös kansallisesti. Suomen tulee voida maksaa edelleen ns. 141-tukeen liittyviä tuotantosidonnaisia tukia ja EU:n yhteisen lainsäädännön mukaisia kansallisia tukia, jotka liittyvät sika- ja siipikarjatalouden, kasvihuoneiden, sokerintuotannon ja porotalouden tukemiseen.

Koska yhteisen maatalouspolitiikan II pilarin rahoituksella on huomattava merkitys maaseutualueiden tasapainoiselle kehittämiselle erityisesti Suomessa, sen rahoitus on turvattava I pilarin rahoituksen ohella. Maaseudun kehittämisrahoituksella on suuri merkitys Suomen nettomaksuasemaan saantomme ylittäessä selvästi maksuosuutemme.

Maataloudessa on erityisen tärkeää rahoituksen ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys, joten rahoituskehyskauden riittävä pituus on maataloussektorille olennaisen tärkeä.

Mikäli maatalousmenojen tasoa joudutaan alentamaan, kansallinen osarahoitus voi auttaa säilyttämään tukien reaalisen tason tuensaajien näkökulmasta. Sen tulee kuitenkin olla pakollista jäsenmaille, jotta kilpailu sisämarkkinoilla ei vääristy.

Mikäli suoraa tukea suunnataan enemmän tietyille vaikeuksista kärsiville alueille ja tuensaajille, esimerkiksi vuoristoalueille, Suomen kaltaiset epäsuotuisat alueet tulee rinnastaa vuoristoalueisiin maassamme vallitsevien vastaavien olosuhteiden johdosta.

Maamme maanviljelijöiden tulonmuodostuksen kannalta keskeisen tuen, II pilarin epäsuotuisten alueiden tuen, Suomen nykyinen malli, jossa tukea voidaan kansallisesti osarahoittaa, tulee ehdottomasti säilyttää. Edellä todetun mukaisesti monimuotoisen tuotannon ylläpito yhteisön kaikilla alueilla, mukaan lukien hankalammilla tuotantoalueilla, on välttämätöntä tulevalle politiikkauudistukselle niin Euroopassa kuin Suomessa.

Valiokunnan lausunto MmVL 28/2017 vp

Kriisitilanteiden varalta on tärkeää ylläpitää laajaa valikoimaa mahdollisia keinoja ja taloudellisia resursseja, jotta komissio voi tarvittaessa toimia. Nykyisenkaltainen kriisivaraus ei tarjoa toimivaa ratkaisua maatalouden markkinakriisien hallintaan, sillä sen toimeenpano on ollut joustamatonta ja monimutkaista. Ennakolta tehtävä riskien ehkäiseminen on kustannustehokkainta. Suomen määrätietoinen kasvi- ja eläintautien vastustaminen sekä esimerkiksi viljelijöiden tietoja taitotason paraneminen ovat olennainen osa riskinhallinnan kokonaisuutta.

Tulee kehittää paremmin toimiva elintarvikeketju vahvistamalla maanviljelijöiden neuvotteluvoimaa ja puuttumalla epäterveisiin kauppatapoihin, jotta maanviljelijät voivat saada oikeudenmukaisen osan ketjun arvonlisästä. Tällä hetkellä alkutuotanto on altavastaajan asemassa elintarviketeollisuuteen ja kauppaan nähden. Kilpailun sääntöjä on selkeytettävä ja maatalousyrittäjien yhteistyötä markkinoilla helpotettava.

Ruoan alkuperätietoja tulee selkeyttää ja niiden saatavuutta parantaa. Kuluttajat pitävät elintarvikkeiden alkuperätietoja tärkeinä.

Yhteisellä maatalouspolitiikalla tulee vastata myös ympäristöhaasteisiin. Kannustimien tarjoaminen ympäristö- ja ilmastotoimien toteuttamiseen on tehokkaampaa ja vaikuttavampaa kuin lainsäädännölliset velvoitteet.

Yksinkertaistamiskeinona viherryttämistuen sekä eräiden täydentävien ehtojen kriteerit tulee yhdistää uudeksi ns. kestävän tuotannon tueksi.

On taattava maatalouden jatkuvuus sekä investointien avulla että tarjoamalla nuorille viljelijöille tukea maaseutualueilla. Tukea tulee kohdistaa aktiivisille tuottajille ja sukupolvenvaihdoksia on edistettävä.

Maaseudun kehittämisohjelman kautta tulee voida vastata mm. ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin, vähentää maatalouden aiheuttamaa kuormitusta vesistöille ja muulle ympäristölle, parantaa eläinten hyvinvointia ja tukea tilojen kannattavuutta.

Koska maaseutuohjelman valmisteluun, täytäntöönpanoon ja valvontaan liittyvät vaatimukset ovat monimutkaistuneet jo niin, että ne heikentävät tavoitteiden saavuttamista, rahastojen synergiaa voidaan lisätä, jos nykyinen II pilarin laaja toimenpidevalikoima ei sen seurauksena supistu. Suomessa maaseudun kehittämisohjelman kautta on onnistuneesti tuettu myös tilojen ja yritystoiminnan monipuolistamista. Ilman kyseistä toimenpidettä maaseutuelinkeinot voivat yksipuolistua ja siten maaseutualueiden elinvoima heiketä.

On välttämätöntä, että maatalouspolitiikan yksinkertaistamistavoitteet etenevät konkreettiseksi sisällöksi yhteistä maatalouspolitiikkaa koskeviin lainsäädäntöehdotuksiin. Velvoitteiden määrää tulee vähentää ja turhaa sääntelyä poistaa. Maaseudun kehittämisohjelman toteuttamista ja valvontaa tulee keventää ja keskittyä EU-tasolla strategisen tason asioihin eikä toimenpiteiden pieniin yksityiskohtiin. Siten voidaan keventää niin tuen saajiin kuin hallintoon kohdistuvaa hallinnollista taakkaa.

Sanktioita määrättäessä on nykyistä paremmin huomioitava rikkeen moitittavuus ja sanktiokumulaatiot on estettävä.

Jäsenvaltioilla tulee olla subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti enemmän valtaa päättää mm. valvonnan yksityiskohdista, määristä ja riskipainotteisuudesta.

Täydentävien ehtojen lakisääteisten hoitovaatimusten tulee sisältää vain tärkeimmät ja selkeimmät maatalouden harjoittamiseen liittyvät vaatimukset ja niitä tulee valvoa arvioimalla tiettyjen perusindikaattorien täyttymistä.

Valvonnasta tulee tehdä enemmän riskiperusteista ja tukiehtojen noudattaminen tulee olla valvottavissa kustannustehokkaasti uudella digitaalisella teknologialla.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 1.12.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Kari Kulmala sin
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Teuvo Hakkarainen ps
jäsen Hanna Halmeenpää vihr
jäsen Lasse Hautala kesk
varapuheenjohtaja Reijo Hongisto sin
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Mats Nylund r
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Eero Suutari kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius